

INFORMACIJA APIE INKILŲ PASIRINKIMĄ, GAMYBĄ, KĖLIMĄ IR APSAUGĄ

Kokį inkilą pasirinkti?

Yra daug įvairiausių inkilų formų ir jų pagaminimo būdų. Bene populiariausi yra uoksiniai ir lentiniai inkilai. Juos ir siūlytumėme gaminti.

Uoksiniai inkilai natūraliai atrodo ir puikiai dera prie kraštovaizdžio. Juose mielai išikuria visi uoksuose perintys paukščiai. Šių inkilų storos ir vientisos sienelės gerai sulaiko šilumą – tai labai svarbu anksti perinčioms pelėdoms, klykuolėms, zylėms. Uoksinius inkilus ypač mėgsta baikštesni ir retesni mūsų sparnuočiai: pelėdos, žalvarniai, kukučiai, meletos, dančiasnapiai ir kt.

Šiuo metu Lietuvoje plačiausiai naudojami lentiniai inkilai. Jų gamyba nesudėtinga, be to, gali būti naudojamos medienos atliekos. Šiuose inkiluose mielai apsigyvena zylės, musinukės, raudonuodegės, varnėnai.

Lentinių inkilų gamyba

Inkilų gamybai geriausia tinka 1,5–2,5 cm storio sausos neobliuotos lentos. Stogeliui parenkama truputį storesnė lenta, nes jis greičiausiai pūva. Jo kraštai iškišami 2–3 cm į šonus ir 4–6 cm į priekį. Specialiai pakreipto ar dvišlaičio stogelio daryti neverta. Dugnas kalamas ne iš apačios, kaip dažnai daroma, bet įleidžiamas į inkilo vidų, kad greitai nesupūtų ir neiškristų.

Visi mažesnieji – zyliniai inkilai turi būti atidaromi, kad rudenį juos būtų galima išvalyti. Paprasčiausias būdas tai pasiekti – inkilo stogelį pritvirtinus tik trimis vinimis, jas įkalant ne iki galo. Taip pritvirtinto stogelio vieną kampą pakėlus ir pasukus į šoną, patogų inkilą išvalyti. Norint stebėti paukščius - stogelį ar inkilo sienelę galima tvirtinti lankstais bei kabliuku. Tačiau nereikia pamiršti, kad sparnuočiai veisimosi metu jautriai reaguoja į bet kokį trikdymą.

Uoksinių inkilų gamyba

Geriausia medžiaga uoksiniams inkilams – lapuočių medžių rąsteliai su išpuvusia šerdimi. Tuomet lengva išskobti jų vidų. Galima gaminti uoksus ir iš sveikų sausų drebulių, liepų, juodalksnių ir kitokių medžių rąstelių. Norint pagaminti daugiau uoksinių inkilų smulkiems paukščiams, geriausia medžių rąstelius gręžti išilgai specialiu 9–12 cm pločio grąžtu. Rąsto apačia (3–4 cm) negręžiama, paliekama dugnui. Dar lengviau vidų išskobti, rąstelį perskėlus pusiau arba į keturias dalis. Vėliau tos dalys sukalamos.

Inkilų kėlimas

Inkilo sukaltimas yra tik viena darbo dalis, antras nemažiau svarbus uždavinys – teisingai jį iškelti. Inkilus galima kelti visur – miškuose, parkuose, soduose, tačiau pati inkilo iškėlimo vieta parenkama priklausomai nuo to, kam jie skiriami.

Smulkiems uoksiniams paukščiams inkilus galima kelti visuose miškuose. Bukučiai užims tik pribrešančiuose ir brandžiuose mišriuose medynuose iškeltus inkilus. Varnėnams labiausiai tinka pamiškės, sodai, parkai.

Inkilus medyje reikia tvirtinti taip, kad prie jų paukščiai galėtų laisvai priskristi. Stambesni sparnuočiai – pelėdos, žalvarniai, klykuolės, dančiasnapiai – lajų tankmėje iškeltų inkilų visiškai neužima. Miško tankmių taip pat reikia vengti. Dauguma paukščių nemėgsta tos pačios rūšies sparnuočių kaimynystės. Todėl to paties tipo inkilai greta nekeliami. Išimtis – varnėnai. Jie gali apsigyventi net tame pačiame medyje iškeltuose inkiluose. Smulkiems paukščiams inkilai keliami kas 30–50 metrų. Stambiems paukščiams (pelėdoms) inkilus keliamo pavieniui, kadangi jiems reikalinga didelė maitinimosi teritorija.

Lengviems nedideliems inkilams kelti naudojama dvišakė kartelė. Sunkūs dideli inkilai keliami dažniausiai virve. Svarbu, kad iškeltas inkilas laikytųsi stabiliai ir esant stipresniam vėjui nesiūbuotų. Prie medžių inkilus patogiau pritvirtinti prikabinant juos kabliu ant medžio šakos.

Manoma, kad mažiau žalos medžiui padaroma inkilą prie jo prikaland nei rišant tvirta virve ar viela.

Geriausias metas inkilams kelti – rudenį. Per žiemą šviesios lentelės patamsėja, igauna natūralią spalvą. Be to, inkiluose žiemą nakvoja paukščiai ir kai kurie smulkieji miško žinduoliai – pelės ir miegapelės, o vasarą gali įsikurti ir šikšnosparniai.

Inkilų apsauga

Kad įvairūs plėšrūnai netrikdytų perinčių paukščių ir inkilai ilgiau tarnautų, reikalinga jų apsauga. Pagrindiniai plėšrūnai, kenkiantys inkilų gyventojams, yra katės, kiaunės, audinės, didieji geniai ir varniniai paukščiai.

Kiaunės lengvai išplėšia inkilus, kurių anga didesnė nei 6 cm. Todėl keliant inkilus didesniems paukščiams būtina reikėti įrengti specialią apsaugą ant medžio kamieno. Lizdaviečių apsaugai patartina medžio kamieną ne žemiau kaip 1,5 m aukštyje apjuosti 90 cm pločio skardos juosta. Be to, reikia atminti, kad didelius inkilus reikėtų kelti į pavienius (atokiau viena nuo kito augančius) medžius, nes kiaunės gali peršokti į gretimus medžius ir taip pasiekti inkilą. Atstumas tarp medžio su inkilu ir gretimų medžių lajų neturėtų būti mažesnis kaip 5–6 metrai.

Aptikęs paukščių užimtą inkilą ir jį išplėšęs, plėšrūnas pradeda tikrinti visus jo aptiktus inkilus. Tokiu būdu, neapsaugoti inkilai tampa spąstais visiems juose perintiems paukščiams.

Miškuose inkilai su maža landa dažnai nukenčia nuo didžiųjų margųjų genių, kurie prasiplatinę angą, gali sunaikinti ten perinčio paukščio lizdą. Todėl mažas inkilų landas patartina apkalti skarda. Galima aplink landą prikalti eilę trumpų vinių su didelėmis galvutėmis. Dar vienas būdas – nedidelėje poros centimetrų storio lentelėje pragręžiama landos dydžio kiaurymė. Tokia lentelė prikalama prie priekinės inkilo sienelės taip, kad angos sutaptų. Toks priedas apsaugos inkile perinčius paukščius ne tik nuo genių, bet ir nuo plėšrūnų, nes pailgėjusi landa trukdo pasiekti giliau inkile esantį lizdą. Tokiu būdu galima susiaurinti ir genių praplatintas inkilų landas.

Dar vienas gana paprastas apsaugos nuo plėšrūnų būdas – padaryti maždaug 6 cm į priekį išsikišantį stogelį, o po landa prikalti tokio paties pločio į priekį atsikišantį lentelę per visą inkilo plotį. Taip padaromas savotiškas inkilo „priangis“, kuris nė kiek netrukdo smulkiems paukščiams patekti į vidų, o plėšrūnams (katėms, kiaunėms) inkilo vidus tampa nebesiekiamas nei iš apačios, nei nuo stogelio.

Dažniausiai gaminamų inkilų matmenys:

Paukščių rūšis	Inkilo aukštis iki landos (cm)	Inkilo vidaus plotis (cm)	Landos skersmuo (cm)	Inkilo iškėlimo aukštis (m)	Biotopas, pastabos
Didžioji zylė, margasparnė musinukė	13–23	11–12	3,4	2–4	Įvairūs miškai, parkai, sodai, gyvenviečių ir miestų želdiniai.
Mėlynoji, kuoduotoji ir pilkoji zylė	10–14	10–11	2,8–2,9	1,5–4	Įvairūs miškai, parkai.
Paprastoji raudonuodegė	7–10	12–14	4–5	1,5–4	Šviesūs miškai, sodai, parkai, gyvenviečių, miestų želdiniai. Mėgsta

					pusiau atvirus, šviesius inkilus.
Žalvarnis	18	24	6,5–10	4–8	Pamiškės, seni kaimai. Inkilai keliami senuose storuose medžiuose.
Bukutis	18	14	3,4	3–10	Lapuočių, mišrūs miškai, parkai.
Varnėnas	20–26	14–16	4,5–4,7	3–6	Sodai, parkai, pamiškės, gyvenviečių ir miestų želdiniai.
Čiurlys	6–8	12–14	6	5–16	Gyvenvietės, miestai. Inkilas tvirtinamas prie pastatų, rečiau medžiuose.
Naminė pelėda	30	20	12–14	5–10	Seni miškai, parkai, nedidelės giraitės prie gyvenviečių. Inkile turi būti pjuvenų ar durpių.
Lututė	30	25	9	5–10	Dideli pušynai. Būtina įrengti apsaugą nuo plėšrūnų.
Pelėdikė	12	20	8	3–7	Tvartuose, daržinėse, senuose parkų, miškelių medžiuose.
Liepsnotoji pelėda	35	40	17x15	4–8	Prie pastatų, tvartuose, daržinėse, senuose parkuose.
Klykuolės	28–36	22–28	12–14	1–10	Prie įvairių vandenų, netoli kranto, kur yra medžių arba ant kuolų vandenyje. Inkilai truputį palenkiami į priekį, juose turi būti pjuvenų sluoksnis.
Didysis dančiasnapis	35–40	30–35	14–18	1–10	Prie įvairių vandenų, netoli kranto, kur yra medžių arba ant kuolų vandenyje. Inkilai truputį palenkiami į priekį, juose turi būti pjuvenų sluoksnis.